PEDIATRIYA DARSLARIDA PICO SAVOL TUZISH METODIKASINI O‘RGATISH SAMARADORLIGI

Axmadaliyeva Maftuna Abdumanon qizi
Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti

Dolzarbligi. Dalillarga asoslangan tibbiyot sharoitida klinik qaror qabul qilishning birinchi va hal qiluvchi bosqichi to‘g‘ri tuzilgan klinik savoldir. PICO (Population/Patient, Intervention, Comparison, Outcome) modeli klinik muammoni strukturallashtirish, maqsadli adabiyot qidiruvi va olingan dalillarni amaliyotga tatbiq etishda eng ko‘p qo‘llanadigan metodikalardan biridir. Tibbiyot talabalari, ayniqsa pediatriya modulida, klinik holatni PICO formatiga o‘tkaza olmasa, manbalarni tanlash, maqolani baholash va asosli xulosa chiqarishda qiyinchilikka duch keladi. Shu sababli PICO savol tuzishni tizimli o‘rgatish pediatriya ta’limida klinik tafakkur, axborot savodxonligi va EBM kompetensiyalarini shakllantirishning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Tadqiqot maqsadi. Pediatriya darslariga integratsiyalangan PICO savol tuzish metodikasini o‘qitishning 5-bosqich talabalarida klinik savolni strukturallashtirish, maqsadli adabiyot qidiruvi va dalillarga asoslangan qaror qabul qilish ko‘nikmalariga ta’sirini baholash.

Material va usullar. Tadqiqot retrospektiv-prospektiv, qiyosiy pedagogik dizaynda bajarildi. Ish Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot institutida 5-bosqich pediatriya fakultetining jami 118 nafar talabasida o‘tkazildi. Talabalarning yoshi 22–25 yilni tashkil etdi, o‘rtacha yosh 23,1±0,7 yil bo‘ldi. Tadqiqot ikki guruhda olib borildi: prospektiv asosiy guruhga PICO metodikasi bilan o‘qitilgan 60 nafar talaba, retrospektiv nazorat guruhiga esa an’anaviy usulda tahsil olgan 58 nafar talabaning natijalari kiritildi.

Prospektiv guruhda pediatriya mashg‘ulotlariga 4 haftalik o‘quv modul integratsiya qilindi. Modul tarkibiga PICO komponentlarini tushuntirish, pediatrik klinik vaziyatlar asosida savol tuzish, kichik guruhlarda muhokama, PubMed va boshqa ilmiy bazalarda maqsadli qidiruv, maqolaning qisqa kritik tahlili hamda o‘qituvchi fikr-mulohazasi kiritildi. Nazorat guruhida esa pediatriya mavzulari an’anaviy seminar va klinik tahlil asosida o‘tilgan, ammo PICO algoritmi alohida strukturallashgan ko‘rinishda o‘qitilmagan.

Baholash mezonlari quyidagilarni o‘z ichiga oldi. PICO savol tuzish sifati bo‘yicha 20 ballik rubrika; 1) klinik holatdan kelib chiqib mos kalit so‘z va MeSH atamalarini tanlash aniqligi; 2) 15 daqiqa ichida muammoga tegishli kamida bitta yuqori sifatli maqolani topish ulushi; 3) 25 ballik EBM mini-test natijasi; 4) pediatrik klinik vaziyatni dalillarga asoslangan tahlil qilish bo‘yicha amaliy topshiriq balli.

Statistik tahlilda tavsifiy statistika, Student t-testi, χ^2 testi va Pearson korrelyatsiya tahlili qo‘llanildi. $p<0,05$ ishonchli deb qabul qilindi.

Natijalar. Tadqiqot boshida guruhlar yosh va akademik o‘zlashtirish ko‘rsatkichlari bo‘yicha o‘zaro taqqoslanganda sezilarli farq aniqlanmadi ($p>0,05$). Prospektiv guruhda o‘quv moduli yakunida PICO savol tuzish bo‘yicha o‘rtacha ball 16,9±2,2 ni tashkil etdi, nazorat guruhida esa ushbu ko‘rsatkich 11,8±2,9 bo‘ldi; farq statistik jihatdan ishonchli edi ($p<0,001$). PICO savolini to‘liq va metodik jihatdan to‘g‘ri shakllantira olgan talabalar ulushi asosiy guruhda 73,3%, nazorat guruhida 34,5% ni tashkil etdi ($p<0,001$).

Kalit so‘z va MeSH terminlarini klinik vaziyatga mos tanlash aniqligi prospektiv guruhda 81,7%, retrospektiv nazorat guruhida 52,6% bo‘ldi ($p=0,002$). Belgilangan vaqt ichida mavzuga mos ilmiy maqolani mustaqil topa olgan talabalar ulushi mos ravishda 78,3% va 46,6% ni tashkil etdi ($p=0,001$). EBM mini-test bo‘yicha umumiy natija ham sezilarli yaxshilandi: asosiy guruhda 18,4±3,1 ball, nazorat guruhida 13,7±3,5 ball qayd etildi ($p<0,001$).

Pediatrik klinik vaziyatni dalillarga asoslangan tahlil qilish topshirig‘ida asosiy guruhning o‘rtacha bali 84,2±8,6 bo‘lsa, nazorat guruhida 69,1±9,8 ni tashkil etdi (100 ballik tizim, p<0,001). Asosiy guruh talabalari klinik savolni aniq qo‘yish, mos taqqoslash variantini kiritish va natija mezonlarini to‘g‘ri belgilashda yaxshiroq natija ko‘rsatdi. Ayniqsa “Outcome” komponentini to‘g‘ri ifodalash ko‘rsatkichi 70,0% ga qarshi 39,7% ni tashkil etdi (p=0,004).

Korrelyatsion tahlil PICO savol tuzish sifati bilan adabiyot qidirish muvaffaqiyati o‘rtasida ijobiy bog‘liqlik mavjudligini ko‘rsatdi (r=0,61; p<0,001). Shuningdek, PICO rubrikasi bo‘yicha yuqori ball olgan talabalar klinik vaziyatlarni tahlil qilishda ham yuqoriroq natijaga ega bo‘ldi (r=0,57; p<0,001). Bu holat PICO metodikasi faqat savol tuzish bilan cheklanmay, pediatriya fanida analitik va klinik fikrlashni ham kuchaytirishini ko‘rsatadi.

Xulosa. Pediatriya darslariga PICO savol tuzish metodikasini maqsadli ravishda integratsiya qilish talabalarida klinik savolni strukturallashtirish, ilmiy manbani topish, dalillarni tahlil qilish va pediatrik vaziyatlarga asoslangan qaror qabul qilish ko‘nikmalarini sezilarli yaxshiladi. Olingan natijalar ushbu metodikani pediatriya modulining doimiy tarkibiy qismi sifatida joriy etish maqsadga muvofiqligini ko‘rsatadi.

Amaliy tavsiya sifatida PICO bo‘yicha qisqa nazariy kirish, case-based mashg‘ulotlar, PubMed/MeSH bo‘yicha mini-trening, rubrika asosidagi baholash va kichik guruhli muhokamalarni pediatriya mashg‘ulotlariga bosqichma-bosqich kiritish tavsiya etiladi. Ushbu yondashuv kelajak shifokorlarida dalillarga asoslangan klinik tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi.